

Wat is er gebeurd in de Kleine Willemswaard?

Rond de oorlog is één van de grootste polders langs de Waal, de **Willemspolder**, doorsneden door het Amsterdam-Rijnkanaal*. Vanaf dat moment werd gesproken over de Kleine Willemspolder aan de Tielse kant. Koning Willem I is **degene die z'n naam aan dit gebied heeft verbonden**. Met het project FluviaTiel is het gebruik als landbouwgebied gestopt. De Kleine Willemswaard is een overstromingsvlakte van de rivier de Waal bij hoogwater, waar natuur de ruimte krijgt. Bovendien is het gebied natuurlijk onderdeel van de stad, een stadswaard waar Tielenaren kunnen genieten van rust, ruimte en groen. De hele uiterwaard is eigendom van Rijkswaterstaat. Tot 2022 voert ARK natuurontwikkeling het beheer uit. De hele uiterwaard is Natura 2000 (EU) gebied. De natuurdoelen zijn echter nog niet vastgesteld. Rijkswaterstaat stelt beheereisen wat betreft de doorstroombaarheid, **het gebied moet 'grazig' de winter in**, wat betekent dat er niet veel meer houtig materiaal bij mag komen.

Foto voorjaar in Kleine Willemswaard (foto: Rebecca Reurslag)

Van dijk naar Waal

In de late middeleeuwen lag de hoofdgeul van de Waal langs de huidige dijk. Een restant is nog te zien en wordt **'de Kil'** genoemd. Deze **kil liep begin 19^e eeuw** nog door tot Echteld. Bij de aanleg van de Willemspolder (1818) is in deze geul een sluis geplaatst, de Prins Willem Sluis.

Rivierkaart uit 1874 (blad 7, 1^e herziening) van de Waal nabij Tiel (bron Rijkswaterstaat).

In de 19^e eeuw landde de **veerpont** Wamel – Tiel hieraan. Om die aanlegplek te markeren, is hier een lindeboom geplant. Het ouder veerhuis Wamel lag daar aan de overkant, bij de bomenlaan.

Ander markant element in de Kleine Willemswaard is de, met bijzondere grote bomen begroeide, stenen strekdam parallel aan de Waal. Deze eerste(!) **langsdam** is aangelegd in de Waal rond 1845 en liep door tot in de huidige haven van Tiel. Deze moest het hard stromende Waalwater bij het oude stadscentrum vandaan houden. Rond 1950 heeft Rijkswaterstaat de langsdam stroomopwaarts verlengd (weliswaar niet met steen) tot aan de verkeerstoren.

Na 1860 zijn **kribben** aangelegd om de rivier bevaarbaar te houden. In een periode daarna van ongeveer 30 jaar is veel zand afgezet tussen de langsdam en de kribben. Daaroverheen is in de 20^e eeuw een 1 tot 1,5 meter dikke, helaas vervuilde, kleilaag afgezet.

*‘Nog een weetje: het **grind** op het Waalstrand komt van de oostgrens en is aangevoerd voor oeververdediging.’*

FluviaTiel

In 2017 en 2018 is het project **FluviaTiel** uitgevoerd. In de uiterwaard is achter de langsdam een geul aangelegd, min of meer ter plekke van de oude Waalbedding uit begin 19^e eeuw. Er liggen een aantal drempels in de geul vanwege diverse ondergrondse leidingen (gas, elektra, data) naar

de overkant van de rivier. De geul kan alleen bij hogere waterstanden meestromen ($\pm$ 7 tot 12 weken per jaar). Daarnaast is de zomerkade is een halve meter verlaagd, zodat hoogwaters beter meestromen. De klep in de **oude “Prins Willemsluis” is verwijderd**. Hierdoor kan rivierwater (met vissen en ander leven) weer vrij naar binnen- en buitenstromen. De uiterwaard is daardoor niet langer een polder. We spreken daarom nu weer over de Kleine Willemswaard. Ook is de afwateringsloot aan de dijkteen verondiept; zodat de Kil na een hoogwater minder snel leegloopt en er is een hardhoutoibos aangeplant in de noordoosthoek, aan de dijkteen.